

Oefenruimtes bevinden zich vaak in enigszins afgelegen gebieden, zoals hier aan de Oostelijke Handelskade in Amsterdam. In deze bedrijfsruimte is werkelijk sprake van multifunctioneel gebruik; in de kelders wordt geoefend, daarboven wordt soja opgeslagen. Foto: Peter Cuypers

Restruimte voor Rock & Roll?

Popmuziek heeft dringende behoefte aan oefenruimte

Een van de belangrijkste kenmerken van Amsterdam is het grote en gevarieerde aanbod van culturele voorzieningen. Popmuziek, bij uitstek een uiting van stedelijke cultuur, heeft daar een belangrijk aandeel in. Met de voorzieningen voor het (be)oefenen van popmuziek is het echter minder goed gesteld. In een uniek onderzoek¹ is nagegaan hoe de situatie in Amsterdam is. Is er behoefte aan oefenruimte en welke rol speelt de overheid hierin?

JURGEN HOOGENDOORN *

Het cultureel voorzieningenniveau van een stad wordt voor een groot deel bepaald door het inwoneraantal. Er zijn echter meer stedelijke kenmerken die het voorzieningenniveau bepalen. Op de eerste plaats is er de variatie in en gevoeligheid voor *mode- en stijlveranderingen*. Ook het uiterst heterogene geheel van *leefstijlen*, kenmerkend voor het grootstedelijk cosmopolitisme, is van belang. Als laatste kan genoemd worden de zeer grote differentiatie in *huur- en kooprijzen* in de grote steden die resulteert in grote verschillen in het prijsniveau van de voorzieningen.

De mode- en stijlgevoeligheid van de stedelijke bewoners en de heterogeniteit hiervan, leiden tot extra, en telkens daarop inspelen- de voorzieningen (incubatiefunctie). Terwijl omgekeerd de aanwezigheid van deze voorzieningen de variatie en leefstijlen ondersteunen en 'voeden'. Een groot deel van deze grootstedelijke voorzieningen heeft

betrekking op popmuziek en de daaraan verwante leefstijlen. Te denken valt hierbij aan de podia, muziekwinkels, platenzaken, opnamestudio's en kledingzaken. Het hebben van een bepaalde muzikale voorkeur gaat immers vaak samen met het dragen van bepaalde kleding.

De Amsterdamse scene

De popmuziek speelt een grote rol in het Amsterdamse culturele leven. Er zijn vele podia zoals de Jaap Edenhal, Carré, Paradiso, de Melkweg, het Openluchttheater en De Kroeg. De stad heeft een groot aantal popmusici onder haar bewoners. Voor deze groep is een groot aantal winkels aanwezig die muziekinstrumenten en bladmuziek verkopen. Daarnaast kunnen er in tientallen geluidsstudio's demo's² gemaakt worden. Economisch gezien lijkt de popmuziek dan ook van groot belang voor de stad. Men hoeft maar te denken aan toegangsgelden, omzetten in de horeca, verhoogd gebruik van openbaar vervoer, omzetten van de

muziekhandel, de verhuur van bestelbussen aan popgroepen om de apparatuur in te vervoeren en omzetten in de studiobranche. Popmuziek en de stad zijn volgens velen onlosmakelijk met elkaar verbonden. De socioloog van Elderen weet dit poëtisch te verwoorden: *Bijna alle vernieuwingen binnen de populaire muziek zijn in onze eeuw geïnitieerd in grote steden en niet ten onrechte is pop het geluid van de stad genoemd; het is de muziek waarin viscerale sensatie, maar ook spanning, vervreemding en frustratie de belangrijkste ervaringen van mensen lijken: 'The city's sounds are brutal and oppressive, imposing themselves on anyone who comes into its streets In rock and roll, the strident, repetitive sounds of city life were, in effect, reproduced as melody and rhythm (Gillet, 1970).'*³

Overheidsbeleid

Het landelijk beleid ten aanzien van popmuziek is nog zeer jong. Sinds 1977 wordt er door het Ministerie van WVC subsidie toegekend aan popmuziek. De landelijke subsidies komen vooral ten goede aan de Stichting Popmuziek Nederland als belanghebbende en aan optredende popgroepen door middel van het zogenaamde *podiumplan*. Dit is een plan waarin podia subsidie krijgen om een aldaar optredende Nederlandse popgroep te betalen. Deze

subsidies zijn, tegen de bezuinigingen in, de afgelopen jaren gegroeid. Middels de regeling 'Jongeren bouwen voor jongeren' is ook geld beschikbaar voor verbetering en bouw van oefenruimten voor popgroepen.

Ook het gemeentelijk beleid van Amsterdam ten aanzien van popmuziek bestaat nog niet zo lang. Sinds 1986 kan men pas eigenlijk spreken van een structureel beleid. Zo wordt op dit moment een bedrag van f 80.000,- op de begroting gereserveerd voor de verbetering van oefenruimten. Ook de gemeentelijke subsidies voor popmuziek zijn de laatste jaren, ondanks de bezuinigingen, gegroeid. Hoewel deze in vergelijking met subsidies voor andere vormen van muziek, zoals bijvoorbeeld kamermuziek, nog steeds niet hoog zijn. Een neven-doel van dit beleid is het voorkomen van geluidshinder. In het gemeentelijk milieu-beleid ten aanzien van geluidshinder komt popmuziek echter niet of nauwelijks aan de orde; muziekvergunningen (uit de Wet Geluidshinder) voor oefenruimten zijn tot nu toe niet afgegeven.

Aanbod

Oefenruimte voor popgroepen valt in te delen in 2 categorieën. Allereerst is er oefenruimte die niet wordt gedeeld met andere groepen en dan ook exclusief is, hier aangeduid met de term 'exclusieve' oefenruimte. Daarnaast is er oefenruimte die op basis van een aantal uren per dag aan meerdere groepen verhuurd wordt, de 'niet-exclusieve' oefenruimte. Het aanbod in Amsterdam is 130 exclusieve en 50 niet-exclusieve oefenruimten.

De 50 onderzochte (niet-exclusieve) oefenruimten zijn vrijwel allen groter dan 20m² en bevinden zich in slechts 18 panden. Bij de oefenruimten wordt soms wel, soms geen apparatuur (zoals een drumstel, zanginstallatie en instrumentversterkers) bij de verhuur beschikbaar gesteld. Met name in het geval er geen apparatuur beschikbaar gesteld wordt blijken de popgroepen behoefte aan opslagruimte voor eigen apparatuur te hebben. Men is namelijk genooddacht te oefenen op eigen spullen. Aangezien men deze apparatuur niet in de oefenruimte kan laten staan, omdat er ook andere groepen gebruik maken van deze ruimte, is opslag noodzakelijk.

Overlast

Ruimtelijk gezien is de vraag interessant waar en in wat voor soort omgeving en bebouwing de aangeboden, niet-exclusieve, oefenruimten gelegen zijn. Bijna alle oefenruimten liggen in het Centrum en aan de rand van dat centrum, Oud-West en Oost. Dit zijn zeer dicht bebouwde gebieden. Op basis van dit laatste gegeven zou men kunnen veronderstellen dat er enige geluidsoverlast door het oefenen van popgroepen ontstaat. Omdat meer dan de helft van de aangeboden oefenruimten in bedrijfsbebouwing zit of geïsoleerd is gelegen, blijkt er nauwelijks of geen geluidshinder te zijn. Bij een minderheid van de aangeboden oefenruimten, die in de woonbebouwing ligt, zou er wel sprake van geluidshinder kunnen zijn. Uit navraag bij eigenaren en beheerders van oefenruimten, de popgroepen zelf en de gemeente

blijkt dat er thans geen of weinig geluidsoverlast door het oefenen van popgroepen bestaat. Gezien het algemene maatschappelijk beeld wat men heeft van popgroepen (veel geluidsoverlast) is deze uitkomst zeer verrassend. Een bouwkundige oorzaak hiervoor is dat de meeste oefenruimten gelegen zijn in (schuil)kelders, die door hun aard en constructie zeer goed geluidsgesoleerd zijn.

Oefenruimten blijken vaak in afgedankte of in onbruik geraakte gebouwen ontstaan te zijn die gehuurd of gekraakt werden. De kraakpanden leveren, tot nog toe, een aanzienlijke bijdrage in het aanbod van oefenruimten. Meer dan een vijfde van de oefenruimten is gevestigd in (voormalige) kraakpanden. Dat wil niet zeggen dat het stadsvernieuwingsproces een bedreiging vormt voor oefenruimten. Slechts 3 van de 50 onderzochte oefenruimten worden bedreigd.

De vraag

Volgens het onderzoek zijn er in Amsterdam 1300 popgroepen die goed zijn voor een vraag van 61 niet-exclusieve en 200 exclusieve oefenruimten. Confrontatie van de vraag met het aanbod levert een (minimaal) tekort op van 11 niet-exclusieve en 70 exclusieve oefenruimten. Het huidige aanbod van oefenruimten naar locatie komt vrijwel overeen met de wensen van de onderzochte popgroepen; men wil het liefst in het centrum en de wijken daar direct omheen oefenen. De bereikbaarheid van de oefenruimte voor de groepsleden is daarbij de belangrijkste factor.

Bij nieuwe aan te bieden oefenruimten dient de nadruk te liggen op het aanbieden van lege, dus zonder bij de huur beschikbaar gestelde apparatuur, oefenruimten. Verder is er een zeer groot tekort aan opslagruimten en vinden popgroepen de huurprijs van de met apparatuur aangeboden ruimten te hoog.

Er zijn voor de nabije toekomst indicaties dat het aantal popgroepen, en daarmee de

behoefte aan oefenruimten, zal stijgen. De vrije tijd zal toenemen waardoor meer mensen popmuziek zullen gaan maken. De generatie popliefhebbers groeit en dus ook het aantal beoefenaars van popmuziek. De tieners en twintigers die zich in de jaren zestig met popmuziek bezighielden doen dat voor een deel nog. Elk decennium komt er een nieuwe generatie tieners bij die liefhebbers en beoefenaars van popmuziek zijn. Een blijvende aandacht voor popmuziek en oefenruimten in de komende jaren is dan ook noodzakelijk.

Uit het onderzoek blijkt er vooral behoefte te bestaan aan lege oefenruimten met mogelijkheden voor opslag. Een groot deel van het tekort zou misschien opgelost kunnen worden door het gebruik van lege (of niet intensief gebruikte) ruimten of restruimten in overheidsgebouwen en andere openbare bouwwerken. Te denken valt aan kelders en ruimten onder viaducten en opritten van bruggen. Herbestemming van oude bedrijfspanden tot oefenruimte is in de praktijk succesvol gebleken. Amsterdam kent vele verouderde bedrijfsterreinen. Of er op de centraal gelegen terreinen mogelijkheden voor oefenruimten liggen zou onderzocht moeten worden.

* Jurgen Hoogendoorn is afgestudeerd pianoloog, componist-gitarist en werkzaam bij de stichting Groepen Raad Amsterdamse Popmuziek.

1. J.N. Hoogendoorn: *De ruimtebehoefte van Amsterdamse popgroepen*, afstudeerscriptie, Planologisch en Demografisch Instituut, Universiteit van Amsterdam, 1988.
2. Een demo is een geluidsband met muziek van een popgroep die als promotiemateriaal dient.
3. Citaat van P.L. van Elderen, *Popsociologie*, in Sociale Wetenschappen, 1977, 20e jaargang.

Vaak wordt ruimte inclusief apparatuur verhuurd. Foto: Peter Cuypers

